

Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту

УДК 378:796

Віталій Лелека

Науково-методичні аспекти вдосконалення професійної компетентності вчителів із початкової військової підготовки

Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв)

Постановка наукової проблеми та її значення. Поступове входження України в європейський освітній простір ставить нові вимоги до сучасної школи, зокрема сприяння розвитку демократичної культури школярів; формування необхідних компетентностей для їх проживання в європейському співтоваристві, політико-правових і соціально-економічних знань; необхідність доводити свою готовність до виживання в умовах небувалого раніше динамізму суспільних процесів. В українському суспільстві сьогодні найактуальнішим залишається питання щодо конкурентоспроможності спеціалістів в умовах ринкової економіки, стрімких технологічних змін, глобалізації суспільства. На нашу думку, успіх вирішення цієї проблеми залежить від працівників освітньої сфери, оскільки від професійної компетентності вчителя залежить формування конкурентоспроможності, ключових компетентностей учнів, їх спроможності увійти у світовий глобальний простір.

Ми вважаємо, що вдосконалення рівня професійної компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів – один з основних напрямів реформування сучасної системи освіти. Важливо зауважити, що в сучасних умовах реформування освіти радикально змінюється статус педагога, його освітні функції, а, відповідно, зростають і вимоги до його професійної компетентності, рівня професіоналізму [2; 3; 4; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Останнім часом проблема професійної компетентності педагогічних працівників перебуває в центрі уваги дослідників. Цей факт є визнанням того, що професійна компетентність відіграє провідну роль у педагогічній діяльності. Про дедалі більшу роль учителів початкової військової підготовки та високі вимоги до їхнього професійного розвитку, зумовлені умовами перебудови змісту, форм і методів навчання, ідеться в дослідженнях Б. Шияна, В. Папуші, І. Зязюна, В. Гриньової, С. Золотухіна, О. Вишневського, О. Вацеби, Т. Круцевич та ін. Питаннями педагогічної компетентності займалися такі дослідники, як В. Адольф, Ю. Варданян, І. Зязюн, І. Колесникова, Н. Кузьміна, А. Маркова, Е. Рого, В. Синенко, А. Щербаков та ін. [1; 5; 8].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що проблема розвитку професійної компетентності саме вчителів початкової військової підготовки висвітлена фрагментарно й досі не була предметом комплексного наукового аналізу.

Завдання дослідження – здійснити теоретико-методичний аналіз основ розвитку професійної компетентності вчителів початкової військової підготовки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Поняттям “компетентність” українська освіта оперує в значенні, запропонованому європейськими країнами, і визначає його як здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання. Загальноприйнятим визначенням поняття “компетентність” є також і спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати роботу або завдання.

На думку О. Овчарук, компетентність визначається як інтегральна характеристика особистості, що передбачає певний рівень поінформованості, обізнаності, знань, досвіду, певний рівень підготовленості (прості й складні вміння, навички), а також поєднання відповідних особистісних якостей і

здібностей, необхідних для успішної діяльності в межах своєї професії. Таким чином, компетентність є об'єктом професійного розвитку та формою реалізації творчого потенціалу людини в її професійній діяльності. Більше того, вона слугує особистісною основою, потрібною для здійснення будь-якої діяльності [5; 6].

Проведений нами аналіз літературних джерел із питання розвитку ключових компетентностей як обов'язкового елементу високоякісної освіти свідчить, що різні автори (О. Овчарук, Б. Оскарссон, І. Єрмаков та інші), відповідно до своєї наукової спрямованості, по-різному класифікують особисті й професійні компетенції, розрізняють компетентності для різних періодів життя та різних вікових груп.

На думку науковців, показниками професійної компетентності є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь і навичок; уміння правильно їх застосовувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення, а також професійні позиції, індивідуально-психологічні якості й акмеологічні інваріанти.

Ми погоджуємося з думкою вчених Н. Радіонової та А. Тряпциною, які визначають професійну компетентність учителя як інтегральну характеристику, що засвідчує здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності, із використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів.

У процесі опрацювання наукових досліджень із цієї проблеми ми виявили, що автори розглядають професійну компетентність як сукупність професійних властивостей (Л. Анциферова); як ступінь сформованості суспільно-практичного досвіду суб'єкта (Ю. Ємельянов); як професійну самоосвіту (А. Маркова); як стійку спроможність до діяльності зі знанням справи (В. Огарьов); як здатність до актуального виконання діяльності (М. Чошанов).

На основі розробок науковців і спираючись на власний досвід роботи, ми представляємо структуру основних елементів професійної компетентності вчителя з початкової військової підготовки, подавши її як сукупність ключових компонентів професійної компетентності вчителя (рис. 1).

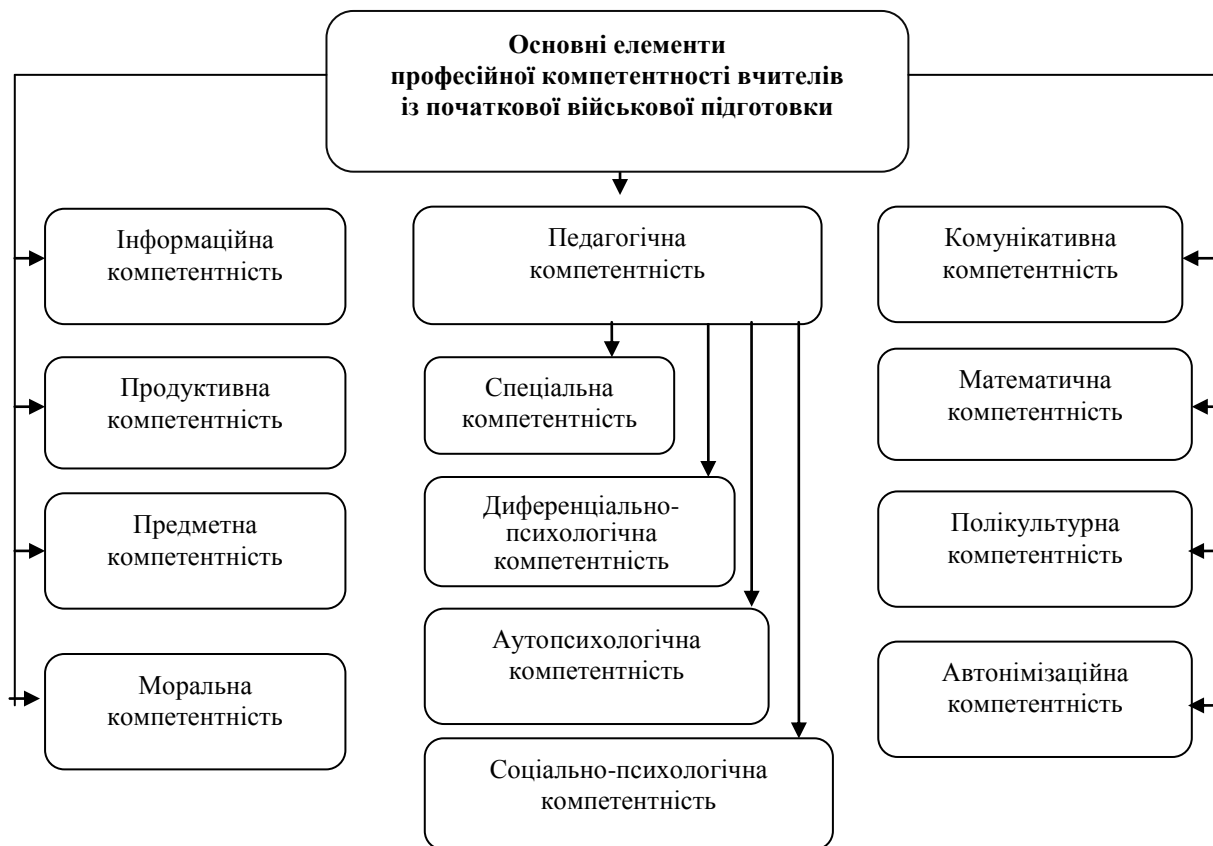

Рис. 1. Основні елементи професійної компетентності вчителів із початкової військової підготовки

Висновки. Здійснений аналіз літературних джерел виявив нагальну потребу в підвищенні професійної компетентності та педагогічної майстерності вчителя початкової військової підготовки.

На підставі аналізу наукових доробок учених робимо висновок, що, незважаючи на різноманітні підходи до визначення сутності компетентності й компетенцій учителів початкової військової підготовки, недостатня увага приділяється такому важливому, на нашу думку, аспекту професійної діяльності, як організаційна компетентність.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на дослідження педагогічних умов формування організаційної компетентності учителів початкової військової підготовки в процесі підвищення їхньої фахової кваліфікації, висвітлення кожного елементу професійної компетентності та його докладне тлумачення.

Список використаної літератури

1. Адольф В. А. Профессиональная компетентность современного учителя : монография / Адольф В. А. – М. : [б. и.], 1998. – 118 с.
2. Горбушина С. Н. Личность будущего учителя как субъект культуры здоровья: концепция и принципы развития / С. Н. Горбушина // Валеология. – 2005. – № 1. – С. 89–93.
3. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / Зимняя И. А. – М. : Исслед. центр проблем качества подготовки спец., 2004. – 42 с.
4. Лелека В. Педагогічна компетентність майбутніх учителів із початкової військової підготовки та мотиваційні аспекти їх формування як особистості / В. Лелека // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – № 3 (15). – С. 20–23.
5. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Очарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
6. Овчарук О. В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу у зміст освіти в Україні / О. В. Овчарук // Пед. думка. – 2004. – № 3. – С. 3–7.
7. Тенилов Е. А. Внутрифирменная организация повышения квалификации специалистов на основе компетентностного подхода / Е. А. Тенилов // Человек и образование: Академический вестник Института образования взрослых Российской академии образования. – № 2 (23). – 2010. – С. 98–102.
8. Топольницька Г. М. До питання про професійну компетентність учителя / Г. М. Топольницька // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – 2000. – № 5–7. – С. 130–140.

Анотації

У статті розкрито питання фахової підготовки вчителів початкової військової підготовки, зокрема розвитку їхньої професійної компетентності; різноманітні наукові підходи до проблеми професійної компетентності вчителя.

Ключові слова: *учитель початкової військової підготовки, професійна компетентність, педагогічна майстерність, формування професійної компетентності.*

Виталий Лелека. Научно-методические аспекты совершенствования профессиональной компетентности учителей по начальной военной подготовке. *В статье раскрывается вопрос профессиональной подготовки учителей начальной военной подготовки, в частности развития их профессиональной компетентности; различные научные подходы к проблеме профессиональной компетентности учителя.*

Ключевые слова: *учитель начальной военной подготовки, профессиональная подготовка, педагогическое мастерство, формирование профессиональной компетентности.*

Vitalii Leleka. Methodological Aspects of Professional Competency Improvement Among Teachers of Military Training. *In the article the question of professional background among teachers of military training is brought up, particularly the development of their professional competence; different scientific approaches to the problem of teacher's professional competence are also given here.*

Key words: *teacher of military training, professional background, pedagogical mastery, professional competence formation.*